

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002820

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-06-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №21-А від 26.08.2026



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щирук Ірина Анатоліївна

2. Iryna A. Shchyruk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8802-0708

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 10-08-2026

Спеціальність за освітою: 053 Психологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14985

Повне найменування юридичної особи: Центральнотукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Центральнотукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.41.21

Тема дисертації:

1. Соціально-психологічна підтримка військовослужбовців та цивільних осіб, постраждалих на ПТСР в умовах воєнного стресу
2. Social and psychological support for military personnel and civilians suffering from PTSD under conditions of military stress

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене вивченню особливостей соціально-психологічної підтримки військовослужбовців і цивільних осіб, які постраждали від посттравматичного стресового розладу (ПТСР) в умовах воєнного стресу. На основі теоретичного аналізу сучасних наукових підходів встановлено, що соціально-психологічна підтримка у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях розглядається як стратегія, процес і специфічний вид діяльності. Визначено, що соціально-психологічний супровід постраждалих від ПТСР є особливим видом діяльності, зміст якого зумовлений їхніми соціально-психологічними характеристиками та охоплює взаємопов'язані соціальний і психологічний компоненти, які визначають адаптивний потенціал особистості. Виокремлено основні чинники соціально-психологічної підтримки:

індивідуально-психологічні особливості особистості та її самосприйняття, соціокультурні характеристики, особливості мережі соціальної підтримки, ситуаційний контекст і попередній життєвий досвід. Обґрунтовано, що важливим ресурсом психологічного та фізичного благополуччя постраждалих є їхнє бачення майбутнього та життєві перспективи. Розроблено й апробовано структурно-функціональну модель соціально-психологічної підтримки військовослужбовців і цивільних осіб, постраждалих від ПТСР в умовах воєнного стресу. Модель спрямована на сприяння їхній соціальній інтеграції та передбачає системно-інтегрований характер підтримки. Вона включає мету, завдання, нормативно-правове забезпечення, концептуальні підходи, принципи та організаційні умови реалізації супроводу. Доведено, що програма підтримки має поетапний, системний і багатокомпонентний характер. Вона поєднує індивідуальні та групові форми роботи й охоплює соціально-психологічний, соціально-медичний, соціально-правовий, соціально-економічний і соціально-педагогічний модулі. Емпірично встановлено, що когнітивна дисфункція у військовослужбовців і цивільних осіб із ПТСР переважно проявляється помірними та вираженими когнітивними порушеннями (пам'яті, уваги, розумової працездатності) без ознак сімейної та соціальної дезадаптації. Обґрунтовано, що адаптивність постраждалих пов'язана з життєвою позицією, ставленням до себе та власного здоров'я, самооцінкою, психоемоційним станом, часовою перспективою, ставленням до життєвих ситуацій і використанням стратегій подолання труднощів, насамперед дистанціювання та пошуку підтримки. Встановлено, що триваліша життєва перспектива, автономність, відповідальність, позитивне самоставлення та вміння використовувати соціальні ресурси сприяють підвищенню адаптаційних можливостей і пришвидшують відновлення. З'ясовано, що оцінка психосоціальної підтримки пов'язана із суб'єктивною оцінкою емоційної складності стресових ситуацій, характеристиками соціальних мереж (широта, щільність, структура) та рівнем емпатії. Розроблено й адаптовано Програму соціально-психологічної підтримки військовослужбовців і цивільних осіб, постраждалих від ПТСР, яка реалізується на корекційному, відновлювальному та профілактичному рівнях. Її важливою складовою є аксіологічний компонент, спрямований на усвідомлення, переосмислення та відновлення системи особистісних цінностей, життєвих смислів і цілей, трансформованих унаслідок психотравматичного досвіду. Теоретично обґрунтовано та емпірично підтверджено ефективність програми. Встановлено, що її реалізація сприяє активізації особистісних ресурсів, розвитку адаптаційного потенціалу, підтримці самореалізації, відновленню ціннісно-сміслової сфери особистості та створенню належних організаційних умов для надання соціально-психологічної підтримки. Результати формувального експерименту засвідчили, що програма є ефективним засобом підтримки військовослужбовців і цивільних осіб, постраждалих від ПТСР в умовах воєнного стресу. Інтеграція ресурсного та аксіологічного компонентів забезпечує не лише зменшення проявів посттравматичних порушень, а й відновлення суб'єктності особистості, її соціальної активності, психологічного благополуччя та посттравматичне зростання. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язані з вивченням психологічних механізмів і чинників ефективності соціально-психологічної підтримки, вікових і гендерних особливостей супроводу осіб із ПТСР, а також ролі ціннісно-сміслової сфери та самооцінки у процесах психологічного відновлення і посттравматичного зростання.

2. The dissertation research is devoted to the study of the peculiarities of social and psychological support for military personnel and civilians affected by Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) under conditions of war-related stress. Based on a theoretical analysis of contemporary scientific approaches, it has been established that social and psychological support is considered in both domestic and international studies as a strategy, a process, and a specific type of activity. It has been determined that social and psychological support for individuals affected by PTSD is a specific form of activity whose content is shaped by their social and psychological characteristics and includes interrelated social and psychological components that determine the adaptive potential of the individual. The main factors of social and psychological support have been identified, including individual psychological characteristics and self-perception, sociocultural features, the characteristics of social support networks, situational context, and previous life experience. It has been substantiated that an individual's future outlook and life prospects constitute important resources for psychological and physical well-being. A structural and functional model of social and psychological support for military personnel and civilians affected by PTSD under

conditions of war-related stress has been developed and tested. The model is aimed at facilitating their social integration and is based on a systemic and integrated approach to support. It includes goals, objectives, regulatory and legal provisions, conceptual approaches, principles, and organizational conditions for implementing support activities. It has been proven that the support programme is characterized by a phased, systematic, and multi-component structure. It combines individual and group forms of work and includes social-psychological, social-medical, social-legal, social-economic, and social-pedagogical modules. Empirical findings indicate that cognitive dysfunction among military personnel and civilians affected by PTSD is predominantly manifested through moderate and severe cognitive impairments, including memory, attention, and mental performance deficits, without signs of family or social maladjustment. It has been substantiated that the adaptability of affected individuals is associated with their life position, attitudes toward themselves and their health, self-esteem, psycho-emotional state, time perspective, attitudes toward life situations, and coping strategies, particularly distancing and seeking social support. It has been established that a longer future time perspective, autonomy, responsibility, positive self-attitude, and the ability to use social resources contribute to enhanced adaptive capacity and faster recovery. The study has demonstrated that the assessment of psychosocial support is associated with the subjective perception of the emotional complexity of stressful situations, the characteristics of social networks (their size, density, and structure), and the level of empathy. A Programme of Social and Psychological Support for military personnel and civilians affected by PTSD has been developed and adapted. The programme is implemented at corrective, restorative, and preventive levels. Its essential component is the axiological dimension aimed at awareness, reconsideration, and restoration of personal values, life meanings, and goals transformed by traumatic experiences. The effectiveness of the programme has been theoretically substantiated and empirically confirmed. It has been established that its implementation contributes to the activation of personal resources, the development of adaptive potential, the enhancement of self-realization, the restoration of the value-meaning sphere of personality, and the creation of appropriate organizational conditions for providing social and psychological support. The results of the formative experiment confirmed that the programme is an effective means of supporting military personnel and civilians affected by PTSD under conditions of war-related stress. The integration of resource-based and axiological components contributes not only to reducing the manifestations of post-traumatic disorders but also to restoring personal agency, social activity, psychological well-being, and post-traumatic growth. Prospects for further research include the study of psychological mechanisms and determinants of the effectiveness of social and psychological support, age- and gender-related characteristics of support for individuals with PTSD, as well as the role of the value-meaning sphere and self-esteem in processes of psychological recovery and post-traumatic growth.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Щирук І.А. Психологічні особливості негативних наслідків ПТСР й травмування у військовослужбовців та осіб постраждалих на бойовий стрес Наукові записки. Серія: Психологія, (3), 87–93.
<https://doi.org/10.32782/cusu-psy2024-3-12>
- Щирук І.А. Соціально-психологічні особливості травмування військовослужбовців в умовах бойового стресу й специфіка корекції: аксіоособистісний підхід. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Северодонецьк:

- Щирук І. А. Аксіо-особистісний підхід у психотерапії ПТСР внаслідок воєнного стресу у військовослужбовців. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. 2023. № 1. С. 25-38 <https://doi.org/10.33216/2219-2654>
- Щирук І.А. Соціально-психологічні чинники впливу ПТСР на особистість в умовах бойових дій. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля. 2025. DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2025-68-3-2-294-305>
- Клочек Л.В., Щирук І.А. Психологічна допомога військовослужбовцям із посттравматичним стресовим розладом. Психологія: реальність і перспективи. 2024. Випуск 23. С.71-78. DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi23.413
- Popovych, I., Koval, I., Zavatska, N., Hoi, N., Shchyruk, I., Domina, H., & Zinchenko, S. (2023). Impact of psychogenic factors on motivational orientation of junior athletes. Journal of Physical Education and Sport, 23(9), 2346–2356. <https://doi.org/10.7752/jpes>
- Щирук І. Психологічні особливості розладів у військовослужбовців та осіб, постраждалих внаслідок бойових дій. Наукова спадщина української психології: єдність минулого та теперішнього. Збірник тез доповідей щорічного наукового круглого столу (м.Київ, 12 вересня 2024 року). за ред. Максименка С.Д., В.В.Турбан. К.: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2024 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737690>
- Щирук І. Психологічні особливості негативних наслідків воєнного стресу у військовослужбовців та осіб, постраждалих внаслідок бойових дій Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 09-10 листопада 2024 року). за ред. С. Д. Максименка, В. В. Турбан. К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737697>
- Щирук І. Психологічні особливості аксіологічного підходу при наданні психологічної допомоги особам постраждалим на ПТСР Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика» (23 лютого 2024 року): Збірник тез. 2024. С. 242 https://www.cusu.edu.ua/images/stories/news_2024/pedfak/01/24-01-09-00/Tezu_konf.pdf
- Щирук І. Психологічні особливості проявів стресфактору у осіб постраждалих на ПТСР. Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі : Матеріали IX Міжнародної науковопрактичної конференції, 15 лютого 2024 р. / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2024. С. 123.
- Щирук І. Психологічні особливості висвітлення природи аксіології особистості в умовах трансформації суспільства. Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей II Міжнародної науковопрактичної конференції, 23-24 квітня 2024 р., м. Мукачево / ред. кол. Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2024. С.46-48.
- Щирук І.А. Змістовно-процесуальні засади програми соціальнопсихологічної підтримки військовослужбовців та цивільного населення, які постраждали на ПТСР в умовах воєнного стресу Всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні питання гіпнозу та сучасної гіпнотерапії у корекції психоемоційних травм, ПТСР та інших психічних розладів» 11 січня 2025 р м Київ. С.76-78.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ключек Лілія Валентинівна

2. Liliya V. Klochek

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6450-3374

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=_StxjboAAAAJ&hl=ru

Повне найменування юридичної особи: Центральнуукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Завацький Вадим Юрійович

2. Vadym Y. Zavatskyi

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9946-9113

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Турбан Вікторія Вікторівна

2. Viktoriya V. Turban

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0816-1269

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сафін Олександр Джамільович

2. Oleksandr Safin

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5745-8635

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шаумян Олена Геворківна

2. Olena H. Shaumian

Кваліфікація: к. психол. н., доц., 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9906-2735

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Гейко Євгенія Вікторівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Гейко Євгенія Вікторівна

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Крушеніцький Владислав Сергійович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності



Юрченко Тетяна Анатоліївна